

Інститут вищої освіти АПН України ; голов. ред. В.П.Андрущенко. – Київ : "Педагогічна преса", 2013. – № 2. – С. 68–74.

8. Петько Л.В. Туризм – справа захоплююча / Л.В.Петько // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.

9. Петько Л.В. До проблеми виховання національної свідомості школярів / Л.В.Петько // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: зб. наукових праць. – Вип. 31. – 2006. – С. 124–128.

10. Тернопільська В.І. Особливості формування патріотизму у студентської молоді / В.І.Тернопільська // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2012. - №3. – С.

11. Pet'ko L. Priorities for the development of the Ukrainian national idea and the upbringing students of this modern era / L. Pet'ko // Intellectual Archive. – Toronto : Shiny Word.Corp. (Canada), 2017. – Vol. 6. – No. 5, September/October. – PP. 59–78.

М. М. Продан,

НПУ імені М.П.Драгоманова,

Науковий керівник: к.пед.н., доцент Н. П. Кравець.

СТАН ТЕХНІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НАВИЧКИ ЧИТАННЯ У РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ УЧНІВ ТРЕТЬОГО КЛАСУ

Анотація. У статті здійснюється аналіз сформованості технічної складової навички читання у розумово відсталих учнів третього класу. Наводяться результати обстеження учнів на уроках читання. Доведено, що технічна складова навички читання у розумово відсталих учнів на данному етапі навчання сформована на низькому рівні.

Ключові слова: навичка читання, технічна складова, правильність читання, темп читання, виразність читання, спосіб читання, розумова відсталість.

Актуальність. Проблема розвитку навички читання набуває особливого значення, коли звертається увага на дітей з особливостями психофізичного розвитку, які навчаються у спеціальній загальноосвітній школі. Розглядаючи цю проблему, дослідники констатують недостатній розвиток у даної категорії дітей навички читання.

Проблему формування навички читання розумово відсталих дітей досліджували А.Аксьонова, Л.Вавіна, В.Воронкова, М.Гнезділов, Н.Кравець, А.Корнєв, Н.Сорокіна, В.Петрова, В.Тарасун, Н.Чередниченко, І.Єременко та ін. Вчені звертають увагу на недостатній розвиток у дітей навички читання, підкреслюють труднощі формування навичок свідомого, виразного та швидкого читання, тобто акцентують увагу на недостатній рівень сформованості технічної складової навички читання; відзначають значні помилки у читанні складів, слів, речень та пропуски букв, складів, їх заміна, „ковтання” закінчень, слів тощо.

Оскільки читання – складний психофізіологічний процес, спрямований на розшифрування й розуміння писемного повідомлення, якому властиві технічна й смислова складові. Технічна передбачає сформованість способу, швидкості, правильності й виразності читання.

Відомо, що уроки читання в молодших класах організуються як пояснювальне читання і мають на меті формування в учнів свідомого, правильного, швидкого і виразного читання, повідомлення початкових даних про природу та суспільство, моральне, естетичне виховання учнів [2; 3; 6; 7; 10; 11]. Школярі відчувають складнощі у осмисленні причинної залежності явищ, у встановленні послідовності подій.

У зв'язку з труднощами в сприйманні тексту, уповільненістю мовлення і вузькістю поля зору (периферичного зору) у розумово відсталих учнів темп читання приблизно вдвічі повільніший, ніж в дітей з типовим розвитком. У 2–4 класах діти не дотримуються правильного темпу читання, логічних пауз, неправильно розподіляють дихання, читання відрізняється монотонним характером.

Мета статті. Виявити стан технічної навички читання у розумово відсталих учнів третього класу.

Виклад основного матеріалу. З метою визначення стану сформованості навички читання ми провели констатувальний експеримент з використанням методів діагностики: спостереження,

анкетування, аналіз педагогічних ситуацій. Базою дослідження була обрана спеціальна загальноосвітня школа №10 м. Києва. До експерименту залучили 24 учні третього класу з діагнозом "легка розумова відсталість". Перевіряли рівень сформованості технічної складової навички читання: правильність, швидкість, виразність, спосіб.

Спосіб читання. Відомо, що розрізняють 5 основних способів читання: побуквений; відривний складовий; плавний складовий; плавний складовий з цілісним прочитуванням окремих слів; читання цілими словами і групами слів.

Як правило, перші два способи читання є перехідними. Вони характеризують навичку читання у процесі її становлення, зокрема у першому та третьому класах. Три інші – є провідними у старших класах.

Учням запропонували прочитати легкий за змістом та складом текст „Щедра осінь” Ю.Збанацького. Результати кожного учня фіксувалися у протоколі.

Під час перевірки способу читання враховували лише 4 способи читання, оскільки первинна перевірка читання показала, що читання цілими словами і групами слів не оволодів жоден учень 3-го класу.

Правильність читання. Під правильністю читання в методиці розуміється читання, за якого букви і склади, слова в реченнях не повторюються двох і більше разів, не спостерігаються перестановки частин слів, заміна одних звуків чи складів іншими, вставлянням певних звуків або складів у слова, неправильні наголоси у словах не спотворюють їхній смисл. Це також стосується правильної літературної вимови.

Для перевірки даної якості читання ми використали гру "Учитель – учень"(той, хто читає, – „учень”, а той, хто слухає і перевіряє, – „учитель”). Гра допомогла проконтролювати правильність читання кожного учня.

Також учням запропонували прочитати казку „Зачаткова казочка” Юрія Ярмиша.

Швидкість читання передбачає темп читання, що наближається до розмовного мовлення школярів. Це допомагає усвідомлювати прочитане, швидше знайти логічні центри речення. Занадто швидке читання заважає зрозуміти текст. Швидкість визначається кількістю прочитаних слів за одну хвилину і залежить від темпу та складності тексту.

Швидкість читання у третьокласників перевіряли використавши оповідання О.Донченка „Книжка з бібліотеки”. Результати діяльності учнів відобразили у протоколі.

С.Дорошенко виразним вважає таке читання, у процесі якого дитина, застосовуючи різноманітні інтонаційні засоби, передає задум автора і його почуття. Для цього учитель навчає учнів чіткої вимови звуків, формує вміння володіти технікою читання, аналізувати зміст твору. Виразність читання залежить від володіння всіма іншими показниками читання. Таким чином досягаються важливі цілі: розуміння твору, створення образів, переживання настроїв героїв. Виразне читання одночасно впливає на уявлення й почуття читача. Основні елементи виразного читання: паузи, наголоси, інтонація, ритм і темп [1, с. 135].

Для перевірки виразності читання учням запропонували уважно прослухати інтонаційно забарвлений і виразно прочитаний учителем текст, а потім самостійно прочитати його, намагаючись максимально наблизитися за виразністю до читання учителя.

Аналіз результатів констатувального етапу експерименту дозволив виділити чотири рівні сформованості технічної складової навички читання у розумово відсталих учнів третього класу: достатній, середній, низький, дуже низький.

До першого рівня (достатнього) ми віднесли два учні (8%) , які читали текст зосереджено, не відволікалися, правильно читали слова як з відкритими, так і з закритими складами, проте інколи могли втрачати закінчення. При читанні спостерігалися помірна швидкість читання з дотриманням інтонації, чіткості, виразності читання. Для читання характерний плавний складовий спосіб читання з прочитанням окремих слів.

До середнього рівня увійшло 5 учнів (21%). Які читають досить повільно. У процесі читання губили закінчення, переставляли букви/звуки, склади, не завжди дотримувалися пунктуації. Спосіб читання плавний поскладовий, проте в більшості відривний поскладовий.

У дев'яти учнів (38%) спостерігали *низький рівень* сформованості технічної складової навички читання. Вони повільно читали, слова читали з помилками, пропускали букви/звуки, переставляли їх, губили закінчення, спотворювали слова, не зосереджувалися на читаному, часто відволікалися, не дотримувалися пунктуації, пауз, читали не виразно. У більшості читців спостерігали відривний складовий і побуквенний спосіб читання.

До групи учнів з *дуже низьким рівнем* технічної складової навички читання віднесли 8 дітей (33%), які зазнавали значних труднощів навіть за побуквенного читання. Вони не завжди правильно читали букви/звуки, пропускали їх, спотворювали слова, виразність і правильність читання не проявлялися.

Висновки. Отже, зважаючи на отримані результати, можна констатувати наступне: значну кількість третьокласників складають діти, у яких низький (38%) і дуже низький (33%) рівень технічної складової навички читання; середній рівень спостерігали у 21% дітей; лише 8% досліджуваних читали на достатньому рівні.

Подальша робота буде спрямована на розробку системи вправ для удосконалення технічної складової навички читання розумово відсталих учнів третього класу.

Література

1. Кравець Н.П. Готуємо до читання та письма / Н.П.Кравець // Дошкільне виховання. – 2005.– № 8. – С. 26–29.
2. Кравець Н.П. Засвоєння знань учнями, які мають труднощі у навчанні / Н.П.Кравець // Початкова школа, 2003.– № 6. – С.7–10.
3. Кравець Н.П. Інновації на уроках літератури у роботі з розумово відсталими учнями / Н. П. Кравець // Innovative processes in the education: Collective monograph.– AMEET. Sp. z.O.O.,Lodz, Poland, 2017.–256p. – PP.15-90.
4. Кравець Н.П. Метод творчого читання і формування читацької діяльності розумово відсталих учнів / Н.П.Кравець// Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова, серія 19. Корекційна педагогіка та психологія: зб. наук.пр. –Вип. 22. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012, – С.119-124.
5. Кравець Н.П., Продан М.М. Сформованість технічної складової навички читання у розумово відсталих учнів третього класу // Молодий вчений 2017. – № 3(43). – С. 398–401.
6. Петько Л.В. Впровадження педагогічних ідей В.О.Сухомлинського у процес формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища для майбутніх дефектологів в умовах університету / Л.В. Петько // Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання : зб. матер. Всеукр. науково-метод. конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В.Сухомлинського, 29-30.09.2015 / уклад. О.Е.Жосан. – Кіровоград : Ексклюзив-систем, 2015. – С. 315–318.
7. Петько Л.В. Підготовка майбутніх педагогів-вихователів до навчання іноземної мови дітей в дошкільних освітніх закладах / Л.В.Петько // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 23. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – С. 111–115.
8. Петько Л В. Реалізація концепції підготовки магістрів в Україні для роботи в інклюзивному освітньому просторі // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі: Тр. XI Міжнар. наук.-практ. конф., листопад 2011 р. – Ч. I. – К. : ВМУРЛ "Україна". – 2011. – С. 92–94.
9. Kravets N.P. Factors that complicate the reading activity of mentally retarded students / N.P.Kravets // Economies, management, law: realities and perspectives: Collection of scientific articles. – Le Edition L'Originale, Paris, France,2016. – PP. 451–455.
10. Kravets N. P. Reading book as effective means to the formation readers' skills of mentally retarded pupils / N. P. Kravets // Prospects for development of education and science: Collection of scientific articles. – Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria, 2016. – P. 314–317.
11. Matviienko Olena. Features charity education in primary school children / Olena Matviienko // Prospects for development of education and science: Collection of scientific articles. – Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria, 2016. – P. 326–329.